

„Útvary“ a jejich proměny

Fyziologicky (a tedy také nervově, a psychicky v nižší rovině) jsme predisponováni k jakémusi „vykrajování“ jednotlivých skutečností ze „zmatku“ (chaosu) informací, které doléhají z „vnějšího světa“ na naše smyslové orgány. To „vykrajování“ je mimořádně důležité, a je třeba se mu učit; už také proto, že můžeme „vykrajovat“ nesprávně, mylně, špatně. Na lidské úrovni to lze dobře pozorovat u nejmenších dětí: vjemy nejsou něčím, co by přicházelo odněkud zvenčí a jaksi „doléhalo“ na naše smysly, ale my si je musíme sami – co možná správně – vytvořit, přesněji spoluvytvořit na základě spousty informací, které jsou většinou chaotické, ale musí být uspořádávány, zpracovávány a nakonec přetvářeny právě ve „vjemy“. A tyto vjemy se nějak ukládají do paměti jako něco, co nám napříště dovoluje rozpoznávat některé skutečnosti znovu jako podobné či obdobné některým jiným, které jsme si vytvářeli dříve. Máme tedy na jedné straně jakési vjemy, na nichž jsme pracovali (spolupracovali), které jsme si museli vytvářet, a pak tu máme jakési skutečnosti, které jsme (alespoň zprvu a původně) nevytvářeli a ani nemohli vytvářet, které měli svou vlastní „jsoucnost“, ale k nimž se ony naše vjemy s větší nebo menší přesností vztahují, a to tak, že to jsou vjemy těch skutečností. Takové skutečnosti se pro nás potom stávají jakýmsi „útvary“, které se pokoušíme vždy znovu rozpoznat i v jiných situacích a za jiných okolností. Obecně vzato jsou mezi takovými „útvary“ některé významné rozdíly (jinak řečeno: musíme se také od počátku učit rozpoznávat, které rozdíly jsou pro nás významné a které můžeme opomíjet a zanedbávat). Některé „útvary“ v našem okolí vůbec nemění své místo, zatímco jiné podržují sice svůj „tvar“, ale různým způsobem a různou rychlostí se mezi ostatními (nepohyblivými) útvary pohybují. Rozpoznání rozdílu mezi obojím ovšem předpokládá jakousi „paměť“, jež umožňuje srovnání staršího „místa“ s novým, a to s ohledem na onen pohybující se „útvary“. Další důležitý rozdíl se týká pohybujících se útvarů: pohyb některých útvarů je pouze vnější (tzv. místní pohyb), jiné se mění také samy, jakoby „uvnitř“; u těch, které se pohybují také samy (uvnitř), můžeme rozpoznat „uvnitř“ zase jen pohyby „vnější“, zatímco jiné vykazují jakousi organizovanost, „ústrojnost“, sjednocenost resp. opětovné úsilí o sjednocování. A právě tam začíná ona specifická problematika toho, co je v pravém smyslu „vnitřní“, neboť se dále už vymyká dalšímu rozpoznávání „zvnějšku“.

(Písek, 110110-1.)